

Alternatieve behandelingen bij kanker

Inhoud

Voor wie is deze brochure?	3
Alternatieve behandelingen	5
Standpunt KWF Kankerbestrijding	9
Redenen om een alternatieve behandeling te volgen	11
Baat het niet, dan schaadt het niet?	12
Hoe een keuze maken?	14
KWF-Checklist alternatieve behandelingen	16
Wilt u meer informatie?	17

Voor wie is deze brochure?

Mensen met kanker moeten vaak belangrijke beslissingen nemen, bijvoorbeeld over hun behandeling. Een deel van deze mensen overweegt, naast de reguliere behandeling in het ziekenhuis, een alternatieve behandeling te gaan volgen.

KWF Kankerbestrijding wil u met deze brochure ondersteunen bij uw zoektocht. U kunt de brochure natuurlijk ook laten lezen aan mensen in uw omgeving.

Er zijn veel verschillende meningen over ziekte en gezondheid. Evenwichtige, onafhankelijke en duidelijke informatie is heel belangrijk. Dat blijkt uit vragen die patiënten en hun naasten aan de voorlichters van de KWF Kanker Infolijn stellen. Zoals: 'Ik heb iets gelezen over voedingssupplementen. Welke zou ik het beste kunnen gebruiken?' en 'Mijn buurvrouw is naar een natuurgenezer geweest. Zou dat ook iets voor mij zijn?'.

Misschien heeft u na het lezen van deze brochure nog vragen. Als deze over uw eigen diagnose of behandeling gaan, stel ze dan aan uw arts of verpleegkundig specialist.

Maak vooraf aantekeningen, zodat u niets vergeet. Op onze website en in onze brochure [Kanker... in gesprek met je arts](#) staan vragen die u aan uw arts kunt stellen.

Wanneer u overweegt een alternatieve behandeling te gaan volgen, raadpleeg dan de [KWF-Checklist alternatieve behandelingen](#) uit deze brochure.

Meer informatie over kanker kunt u vinden op www.kwfkankerbestrijding.nl.

© KWF Kankerbestrijding, 2012

KWF Kankerbestrijding wil kanker zo snel mogelijk terugdringen en onder controle krijgen. We zijn er voor mensen die leven met kanker en de mensen die met hen samenleven. Ons doel is minder kanker, meer genezing en een betere kwaliteit van leven voor kankerpatiënten.

KWF Kanker Infolijn: 0800 – 022 66 22 (gratis)

Informatie en advies voor kankerpatiënten en hun naasten

KWF Publieksservice: 0900 – 202 00 41 (€ 0,01 p/m)

Voor algemene vragen

Rabobank 333-777-999

(IBAN: NL23 RABO 0333 777 999, BIC: RABONL2U)

www.kwfkankerbestrijding.nl

Totstandkomen van deze informatie

De informatie in deze brochure is beoordeeld door deskundigen die afkomstig zijn uit de reguliere geneeskunde, waaronder verschillende medisch specialisten.

Daarnaast is de tekst voorgelegd aan:

- voorlichters van het Informatiecentrum Erasmus MC en de KWF Kanker Infolijn
- de oud-voorzitter van de Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties
- een aantal patiënten

Ook is er voor de totstandkoming van de tekst contact geweest met verschillende organisaties die juist voor of tegen alternatieve behandelingen pleiten.

Het commentaar is gewogen en voor zover relevant, in de tekst verwerkt.

Het raadplegen van de organisaties en personen betekent niet dat zij verantwoordelijk zijn voor deze tekst. En ook niet dat zij het alle(n) eens zijn met de inhoud daarvan.

Alternatieve behandelingen

Wanneer u zich in alternatieve behandelingen verdiept, merkt u dat er verschillende termen voor die behandelingen gebruikt worden.

Bijvoorbeeld:

- complementaire behandelingen
- CAM (Complementaire en Alternatieve Methoden)
- niet-officiële behandelingen
- niet-conventionele behandelingen
- additionele behandelingen
- ondersteunende behandelingen
- integratieve behandelingen
- aanvullende behandelingen

Ook worden termen als geneeswijzen, behandelingen, behandelwijzen, therapieën en geneeskunde door elkaar gebruikt.

Gebruik van de term 'aanvullend'

In de reguliere geneeskunde gebruikt men de term 'aanvullend' ook, maar dan in een andere betekenis. Men bedoelt dan een 'adjuvante' behandeling. Dat is een reguliere behandeling die wordt toegevoegd aan een andere reguliere behandeling om de kans op langdurige ziektevrije overleving te vergroten. Bijvoorbeeld chemotherapie na een operatie, om eventuele niet-waarneembare uitzaaiingen te bestrijden en daarmee de kans op terugkeer van de ziekte zo klein mogelijk te maken.

Verschil in aanbod

Er is verschil in het aanbod van alternatieve behandelingen.

- Sommige behandelaars beweren dat hun alternatieve behandeling een gunstig effect op de tumor heeft, terwijl daar geen gebruikelijk wetenschappelijk bewijs voor is. Wanneer kankerpatiënten zo'n

behandeling volgen en niet de reguliere therapie, kan er sprake zijn van grote gezondheidsrisico's. Een reële kans op terugdringen van de ziekte en/of langdurige, ziektevrije overleving kan dan kleiner worden.

- Andere behandelaars proberen met hun alternatieve behandeling bij te dragen aan het welzijn van de patiënt, zodat deze zich beter voelt. Zij beweren niet dat zij kanker kunnen genezen.

Verschillen tussen reguliere en alternatieve behandelingen

Er zijn drie verschillen tussen reguliere en alternatieve behandelingen:

• Gunstig effect aangetoond

Van een reguliere standaardbehandeling is een gunstig effect op de ziekte bij een groot aantal patiënten **wetenschappelijk aangetoond**.

Er is over gepubliceerd in erkende medische vakbladen. Bij een alternatieve behandeling is de werkzaamheid niet op deze manier bewezen.

• BIG-registratie

Reguliere zorgverleners hebben een opleiding die door de overheid is erkend. Zij staan ingeschreven in het BIG-register (BIG staat voor: Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg).

Alternatief werkende behandelaars kunnen ook in dit register zijn ingeschreven (als zij naast hun activiteiten als alternatief werkende behandelaar ook nog een regulier beroep in de gezondheidszorg hebben), maar dat hoeft niet.

Het BIG-register is een Nederlandse databank met **officieel erkende zorgverleners**. Wanneer u wilt weten of de zorgverlener zijn beroep mag uitoefenen, raadpleeg dan dit register (www.bigregister.nl).

• Andere visie

De huidige medisch wetenschappelijke inzichten hebben ons geleerd dat bij kanker het erfelijk materiaal van een cel is veranderd waardoor deling, groei en ontwikkeling van de cel ontregeld raken. Dit leidt vervolgens tot ongecontroleerde celdeling waardoor kanker kan ontstaan.

Behandelaars die een alternatieve behandeling tegen kanker voorschrijven, hebben vaak andere **visies op het ontstaan van kanker**. Volgens sommigen ontstaat kanker bijvoorbeeld door een verstoring in het totale functioneren van een persoon, zowel lichame-lijk, emotioneel als sociaal.

Deze visies zijn in strijd met de huidige, wetenschappelijk gefundeerde kennis over kanker. Daarom is het niet waarschijnlijk dat bij wetenschappelijk onderzoek naar een alternatieve behandeling een gunstig effect op de ziekte wordt aangetoond.

Kenmerkend is vaak, dat alternatief werkende behandelaars met stelligheid een eigen verklaring voor de oorzaak van kanker geven die voor leken heel logisch klinkt.

Wetenschappelijke bewijsvoering

Van reguliere behandelingen is met een vergelijkend onderzoek bij een groot aantal patiënten een gunstig effect aangetoond.

Bij zo'n vergelijkend onderzoek krijgt de ene groep patiënten de nieuwe behandeling waarvan de werkzaamheid nog moet worden vastgesteld. De andere groep patiënten krijgt de tot dan toe gebruikelijke behandeling (de standaardbehandeling). Bij reguliere behandelingen is dit soort wetenschappelijk onderzoek vereist. Pas dan kan een nieuwe behandeling erkend worden als standaardbehandeling.

Voor alternatieve behandelingen is geen of nauwelijks wetenschappelijke onderbouwing voor het effect op de ziekte. Dat wil zeggen: of het helpt tegen kanker is niet wetenschappelijk bewezen en er is niet over gepubliceerd in erkende medische vakbladen. Er is dus geen objectief controleerbare informatie. Daardoor is het niet mogelijk om na te gaan of de alternatieve behandeling het even goed of beter doet dan de gebruikelijke, reguliere behandeling. Uitspraken over het effect van alternatieve behandelingen zijn vaak gebaseerd op persoonlijke ervaringen. Maar positieve ervaringen van een beperkt aantal patiënten zijn niet voldoende. Soms is onderzoek met proefdieren gedaan. Maar ook dat is niet voldoende.

Veel alternatief werkende behandelaars verwerpen de reguliere visie over wat kanker is en hoe het ontstaat. Daarom vinden maar weinig reguliere onderzoekers het nuttig om wetenschappelijk onderzoek naar mogelijke gunstige effecten van alternatieve behandelingen te doen.

De **Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG)** omschrijft reguliere behandelwijzen als volgt: 'methoden van diagnostiek, preventie en behandeling die gebaseerd zijn op de kennis, vaardigheden en ervaring die nodig zijn om de artsentitel te behalen en te behouden, die algemeen door de beroepsgroep worden aanvaard en deel uitmaken van de professionele standaard.'

Standpunt KWF Kankerbestrijding

Dit is de visie van KWF Kankerbestrijding op alternatieve behandelingen:

- Methoden om de diagnose kanker te stellen en kanker te behandelen moeten voldoen aan de eisen van de internationale medische wetenschap. De resultaten van het wetenschappelijk onderzoek moeten in erkende medische vakbladen te lezen zijn en dus objectief te controleren zijn. Dit betekent, dat elke behandeling wetenschappelijk moet worden onderzocht. Pas dan weten we of een behandeling een gunstig effect op de ziekte kan hebben.
- KWF Kankerbestrijding adviseert mensen met kanker met klem om altijd een reguliere arts (arts die werkt in een ziekenhuis) te raadplegen om de ziekte definitief vast te stellen. Ook is het heel belangrijk om de reguliere arts altijd te blijven raadplegen om de kans op een werkzame behandeling zo groot mogelijk te maken. KWF Kankerbestrijding raadt het sterk af om alleen maar naar een alternatief werkende behandelaar te gaan, omdat dat grote gezondheidsrisico's met zich mee kan brengen.
- Sommige alternatief werkende behandelaars zeggen na vage onderzoeken kanker te constateren en gaan vervolgens over tot een behandeling. Neem hierover contact op met uw arts. U kunt ook de Inspectie voor de Gezondheidszorg inschakelen (zie pagina 18).
- Sommige alternatief werkende behandelaars ontkennen de eerder in het ziekenhuis vastgestelde diagnose. Geloof dit niet. Neem hierover contact op met uw arts. U kunt ook de Inspectie voor de Gezondheidszorg inschakelen (zie pagina 18).

- Sommige kankerpatiënten voelen zich aangetrokken tot alternatieve behandelingen. Dan kan een alternatieve behandeling tot steun zijn wanneer deze naast de reguliere behandeling wordt gevolgd.
- Mensen die besluiten naast de reguliere behandeling een alternatieve behandeling te volgen, doen er goed aan dit altijd met hun behandelend specialist of huisarts te bespreken.
- ‘Baat het niet, dan schaadt het niet’ gaat niet altijd op. Alternatieve behandelingen zijn niet altijd onschadelijk.

Redenen om een alternatieve behandeling te volgen

Mensen die naast hun reguliere behandeling kiezen voor een alternatieve behandeling, kunnen daarvoor verschillende redenen hebben.

Sommige mensen kiezen voor een alternatieve behandeling, omdat zij:

- Een alternatieve behandeling als steun ervaren.
- Zelf iets willen doen.
- Zelf de touwtjes in handen willen hebben.
- Het gevoel hebben zo invloed op hun situatie te kunnen uitoefenen.
- Het idee hebben dat alternatief werkende behandelers met minder schadelijke methoden werken.
- Het gevoel hebben dat alternatief werkende behandelers meer aandacht besteden aan de patiënt als mens.
- Het gevoel hebben dat het volgen van een alternatieve therapie past bij hun kijk op ziekte en gezondheid.
- Alles geprobeerd willen hebben.
- Hun kwaliteit van leven willen verbeteren.

Overigens: de meeste kankerpatiënten die voor een alternatieve behandeling kiezen, volgen ook een reguliere therapie. Het komt maar zelden voor dat iemand alleen maar voor een alternatieve behandeling kiest.

Baat het niet, dan schaadt het niet?

Vaak wordt gezegd: 'Baat het niet, dan schaadt het niet'. Mensen bedoelen dan: misschien helpt het niet, maar het kan ook geen kwaad. Maar dat is te simpel gedacht. Alternatieve behandelingen zijn niet altijd onschadelijk, ook al worden vooral 'natuurlijke' middelen gebruikt.

Valkuilen bij alternatieve behandelingen:

- Bepaalde combinaties met reguliere behandelingen kunnen ongunstig zijn.
- Wanneer alternatief werkende behandelaars beweren dat hun methode werkt tegen kanker, kunnen patiënten er hoop aan ontnemen die later vals blijkt te zijn.
- Als het gewenste resultaat uitblijft, kan de patiënt zich daar schuldig over voelen.
- De kosten voor alternatieve behandelingen zijn zeer verschillend. Er zijn alternatieve behandelingen die veel geld kosten. Houd er rekening mee dat alternatieve behandelingen niet altijd worden vergoed.
- Het volgen van een alternatieve behandeling kan veel invloed hebben op het dagelijks leven, bijvoorbeeld een streng dieet of lange reistijden.

Overleg met uw arts

Als u overweegt om een alternatieve behandeling te volgen, doet u er goed aan dit altijd met uw huisarts of specialist te bespreken. Deze zorgverleners kennen uw medische situatie en kunnen met u overleggen over de combinatie van de reguliere behandeling met de alternatieve behandeling.

U kunt ook uw apotheker vragen of een combinatie van verschillende middelen problemen kan opleveren.

Maar omdat veel alternatieve behandelingen niet wetenschappelijk zijn onderzocht, zijn de bijwerkingen en de wisselwerking met reguliere medicijnen niet altijd bekend.

Bovendien worden vaak verschillende alternatieve middelen tegelijk voorgeschreven.

Een goed advies kan dus wel moeilijk zijn.

Hoe een keuze maken?

Het allerbelangrijkste is dat het úw beslissing is of u wel of niet een alternatieve behandeling wilt volgen. U heeft het volste recht volgens uw eigen wensen te worden behandeld.

Adviezen van anderen

Familie, vrienden en kennissen geven vaak allerlei adviezen. Op zich is dat te begrijpen en goed bedoeld. Veel mensen hebben zo het gevoel dat ze minder machteloos zijn en dat ze ook iets doen. Het maken van speciaal eten bijvoorbeeld, kan partners het gevoel geven iets waardevols voor hun zieke man of vrouw te doen.

Er zijn vast ook mensen die er stellig van overtuigd zijn dat hun zieke familielid een alternatieve behandeling móet proberen. Als de patiënt daar niets voor voelt, veroorzaakt dit misschien een schuldgevoel. Het omgekeerde kan ook. Patiënten worden wel eens van hun keuze voor een bepaalde alternatieve behandeling afgebracht door opmerkingen van mensen uit hun omgeving.

Beroepsvereniging

U kunt nagaan of de alternatief werkende behandelaar is aangesloten bij een beroepsvereniging. Bijvoorbeeld in verband met controle op werkwijze, opleidingseisen, tarieven, tuchtrecht en klachtenopvang.

De Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF) heeft een meldpunt voor klachten en vragen over de zorg. Klachten worden geregistreerd om een beeld te krijgen over wat er leeft in de samenleving. Kijk voor het adres van deze organisatie achter in de brochure.

Informatie op internet

Er is veel informatie over verschillende alternatieve behandelingen op internet te vinden. Maar welke informatie is betrouwbaar en welke niet? Wij adviseren u om te kijken op de homepage van een website bij 'organisatie', 'over ons' of 'over deze website'. Staat er niets over de achtergronden van de makers? Of is de informatie niet in overeenstemming met onze Checklist alternatieve behandelingen? Dan is de informatie volgens ons niet betrouwbaar. Achter in deze brochure staan websites waar u meer informatie kunt vinden.

KWF-Checklist alternatieve behandelingen

- Bedenk waarom u een alternatieve behandeling zou willen volgen en wat u ervan verwacht.
- Informeer welke behandelingen er zijn.
- Laat u door niemand onder druk zetten om zo'n behandeling wel of niet te ondergaan.
- Bespreek uw plannen met uw huisarts en/of specialist. Houd hen op de hoogte van de alternatieve middelen en methoden waarvan u gebruikmaakt.
- Maak een afspraak voor een gesprek met de alternatief werkende behandelaar en stel daarin vragen als:
 - wat denkt de behandelaar te bereiken?
 - hoe staat de behandelaar tegenover het doorgaan met de reguliere behandeling, tegelijk met de alternatieve behandeling?
 - is de behandelaar aangesloten bij een beroepsvereniging?
 - hoelang duurt de behandeling?
 - wat houdt de behandeling in?
 - wat moet u zelf doen?
 - wat kost het?
- Zoek goed uit of de kosten door uw ziektekostenverzekeraar worden vergoed.
- Wees zeer kritisch als een behandelaar:
 - heel stellig beweert al veel mensen met een uitgezaaide of vergevorderde soort kanker te hebben genezen
 - zegt kanker te kunnen genezen, zonder enig bewijs daarvan te hebben in de vorm van artikelen in erkende medische vakbladen
 - zelf dure middelen aan u verkoopt of u verwijst naar een speciale winkel
 - u afraadt aan een reguliere behandeling te beginnen of u adviseert die te staken
 - zegt allerlei verschillende ziekten, waaronder diverse soorten kanker, met één middel of toestel te kunnen genezen

Wilt u meer informatie?

Heeft u vragen naar aanleiding van deze brochure, blijf daar dan niet mee lopen. Vragen over uw persoonlijke situatie kunt u het beste bespreken met uw specialist of huisarts.

KWF Kankerbestrijding

Patiënten en hun naasten met vragen over behandelingen, maar ook met zorgen of twijfels, kunnen op verschillende manieren met onze voorlichters in contact komen:

- U kunt bellen met onze **gratis KWF Kanker Infolijn: 0800 - 022 66 22** (ma – vrij: 9.00 - 18.00 uur).
- U kunt via onze site www.kwfkankerbestrijding.nl een vraag stellen op het tijdstip dat het u het beste uitkomt. Klik daarvoor op 'Contact' bovenin de homepage. Uw vraag wordt per e-mail of telefonisch beantwoord.
- U kunt onze voorlichters ook spreken op ons **kantoor**: Delflandlaan 17 in Amsterdam (ma – vrij: 9.00 - 17.00 uur). U kunt daarvoor het beste van tevoren even een afspraak maken.

Internet en brochures

Op onze website vindt u de meest actuele informatie over allerlei aspecten van kanker.

Onderwerpen die mogelijk interessant voor u zijn:

- Radiotherapie
- Chemotherapie
- Verder leven met kanker
- Kanker... in gesprek met je arts
- Uitzaaiingen bij kanker
- Voeding bij kanker
- Onderzoek naar nieuwe behandelingen van kanker
- Als kanker meer is dan je aankunt
- Kanker... als je weet dat je niet meer beter wordt
- De dvd 'Kanker... en dan?' met ervaringen van mensen met kanker.

Over veel onderwerpen hebben we ook brochures beschikbaar. Deze zijn gratis te bestellen via www.kwfkankerbestrijding.nl/bestellen.

Andere adressen en websites

Onderstaande organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor de inhoud van de door hen verstrekte informatie.

Infolijn Alternatieve Geneeswijzen

T 088 242 42 40 (ma - vrij: 10.00 - 17.00 uur en ma en wo: ook 19.00 - 21.00 uur)
www.infolijn-ag.nl

Vereniging tegen de Kwakzalverij

www.kwakzalverij.nl

Inspectie voor de Gezondheidszorg

Een melding van een misstand of calamiteit in de zorg kan schriftelijk of via de website van de Inspectie worden doorgegeven:

Postbus 2680
3500 GR Utrecht
www.igz.nl

Buitenlandse organisaties:

Voor informatie over diverse alternatieve behandelingen:

- Memorial Sloan-Kettering Cancer Center: www.mskcc.org
 - Cancer Research UK: www.cancerresearchuk.org
 - American Cancer Society: www.cancer.org
- Deze informatie is Engelstalig.

Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF)

Voor informatie over het meldpunt van de NPCF:
www.npcf.nl
T (030) 291 67 77 (ma - vrij: 10.00 - 16.00 uur)

Nederlandse Federatie van Kankerpatiënten-organisaties (NFK)

Binnen de NFK werken 25 patiëntenorganisaties samen. Zij geven steun en informatie, en komen op voor de belangen van (ex-)kankerpatiënten en hun naasten. De NFK werkt eraan om hun positie in zorg en maatschappij te verbeteren. Het NFK bureau en de kankerpatiëntenorganisaties werken samen met en worden gefinancierd door KWF Kankerbestrijding.

NFK

T (030) 291 60 90
www.nfk.nl

Voor informatie over lotgenotencontact:

KWF Kanker Infolijn 0800 - 022 66 22 (gratis)
(ma - vrij: 9.00 - 18.00 uur)

Integrale kankercentra

In Nederland zetten integrale kankercentra zich in voor het optimaliseren van de zorg voor mensen met kanker. Het Integraal Kankercentrum Nederland (IKNL) is de landelijke organisatie gericht op het verbeteren van bestaande behandelingen, onderzoek naar nieuwe behandelmethoden en medische en psychosociale zorg. Het Integraal Kankercentrum Zuid (IKZ) richt zich op Brabant en Noord-Limburg. Voor meer informatie: www.iknl.nl of www.ikz.nl.

IPSO (Instellingen PsychoSociale Oncologie)

IPSO behartigt de belangen van de aangesloten leden, waaronder de Inloophuizen en de Therapeutische Centra. Deze instanties bieden patiënten en hun naasten steun bij de verwerking van kanker. Voor meer informatie: www.ipso.nl

KWF Kanker Infolijn

0800 - 022 66 22 (gratis)

Informatie en advies voor kankerpatiënten
en hun naasten

www.kwfkankerbestrijding.nl

Voor informatie over kanker en het bestellen van
brochures

Bestellingen door organisaties

www.kwfkankerbestrijding.nl/bestellen

Bestelcode F66

KWF Kankerbestrijding

Delflandlaan 17
1062 EA Amsterdam
Postbus 75508
1070 AM Amsterdam

iedereen verdient een morgen

